

Hideg őszi éjszakák

Hornyik György

Kifutott a tej. Már az előszobából érezte a szagát. A kilincs után kapkodva, belökte a konyhaajtót, és lerántotta a tejeslábast a resóról, majd szopni kezdte az újját. Kis vízhólyag keletkezett az ujja hegyén; a vízcsap alá tartotta, és megengedte a vizet. „Vacak resója! Az ember egy pillanatra sem hagyhatja ott, rögtön oda-ég az étel.”

Pedig most csak fáért ment le a pincébe. Fáért és egy kis szénért, mert itt az ősz, s éjjel néha bizony fázik, akkor nem elég az a könnyű kis takaró.

Az utcán süttött a nap, lent a járdán két maszatos kisfiú különféle ábrákat rajzolt egy malterdarabban az aszfalt-ra. Délelőtt volt még, kilenc óra. A nap süttött, a gyerekek játszottak.

„Jaj, még Hanzit sem etettem meg!” — sóhajtott egy aprót, kinyitotta a konyhakredenc ajtaját, kivette a sárga-piros, horpadt pléhdobozt — Rosenpaprika felírással — és az asztalra tette. „Szegény Hanzikám, biztos éhes vagy. Persze, persze, mikor ennyi bajom van, nem is csoda, hogy megfeledkezek rólad” — mormogta, miközben bement az éleskamrába egy szál sárgarépaért. Hanzi, a kopott kanári,

fénytelen gombostűfej-szemével szomorúan gubbasztott a rozsdás kalitka rácsai között. Tizenöt éve él itt, ebben a kis ecetszagú konyhában, és mindennap sárgarépát és kockacukrot kap ebédre.

„Úgy látszik, fel kell bontanom ezt a meggyet. Penészedni kezd.” — Levette a polcra a befőttet, és a világosság felé tartotta: finomszálú, piszkos-fehér bolyhos penész ült a ráncos meggyeszemeken; tavalyelőtt tette el, mikor még tanított; olyankor mindig akadt látogatója a gimnáziumból, főleg Icus, a tanítványa, akinek külön-órákat adott földrajzból, és minden óra végén megkínálta befőttel. Most már Icus sem látogatja meg. Nem is tudja, hol lehet ez a lány, pedig nagyon szerette a kis gombócot: lassan járt szegénykének az esze, de azért olyan aranyos volt. Hol is lehet most?

Kiment a konyhába, letette a penészes befőttet, újságpapírt terített az asztal sarkára, és tisztítani kezdte a sárgarépát.

Hanzi szótlanul gubbasztott a kalitkában, a ferdén elnyesett náddarabon.

A múltkor bent volt a nyugdíjasok egyesületében befizetni a tagdíjat, és akkor hallotta, hogy valószínűleg fel-

emelik a nyugdíját. Az az öszülő, hogy is hívják, no... Sepsző, a titkár, na igen, ő mondta. Ha ő mondta, akkor biztos igaz. Csak kérdés, vonatkozik-e ez őrá is, mert nincs tanári diplomája, csak tanítói. Igaz, nyolc évig tanított a gimnáziumban mint földrajztanárnő tanítói diplomával és minden rendben is volt; annakidején mondta is az igazgatónak, neki csak tanítói diplomája van, nem taníthat gimnáziumban, de az igazgató megnyugtatta: rendben van minden, szükségünk van magára; igen, de ez akkor volt, a háború után, mikor még nagy hiány volt tanárokból; mi lesz most, ha azoknak eszükbe jut felülvizsgálni az iratokat, mi lesz akkor? Képesek visszafizettetni az eddigi különbözetet is.

Ennek utána kell járni, míg nem késő. Holnap bemegy a nyugdíjasokhoz, és megkérdezi Sepszőt — nem, mit ért ahhoz Sepsző, elmegy Kúnhoz; régi táncosa volt, megboldogult férjének jó barátja, most jólmenő ügyvédi irodát nyitott — ő majd megmondja. Ez lesz még a legjobb megoldás.

Befejezte a sárgarépa tisztítását; óvatosan összehajtotta az újságpapírt, kiment a teraszra, a sárgarépa haját beledobta a szemetesládába: az udvaron most ment keresztül a harmadik emeleten lakó orvosnak a lánya, hóna alatt a kottával, Biztos zongoraórára megy. Szegény gyerek, milyen sápadt. Nem is csoda, mikor agyonhajszolják német és angol órára jár, zongorázik és még emellett tanul is. Ez mégis sok egy ilyen fiatal szervezetnek.

Úgy látszik, ez a begónia teljesen tönkrement: hiába minden, elszáradt. Az ám, a virágokat sem locsolta még meg. Ejnye, de feledékeny. Ma fél órával későbben kelt, mint szokott, és mindennel elmaradt.

Visszament a konyhába, az újságpapírt összehajtotta és bevitte az éléskamrába, felvette a kancsót és a csap alá tartotta.

„Már megint nincs víz!” — bosszankodott egy kicsit, de már inkább megszokásból, és kilépett az előszobába: Jánosinéknak biztosan van, mindig szoktak tartalékolni.

Az ajtó előtt majdnem belebotlott a szeneskannába.

— Jesszusom, hát én ezt itt hagytam?! Mi van velem ma, hogy mindent elfelejték?

A szeneskannát betette az előszobába, a fogas mellé. Kiment és bezárta maga mögött az ajtót.

— Jó napot kívánok, Jánosiné. Nagyon kérem, ne haragudjon, legyen szíves, adjon kölcsön egy kancsó vizet. Elfelejtettem teletölteni, és most nincs víz a virágoknak és Hanzinak. — Olyan volt, ahogyan ott állt az ajtóban, mint egy fészekért könyörgő, kis, ázott, szomorú varjú: ráncos arcából valami varjúszerűséget kölcsönzött arcának.

— Csak tessék — Jánosiné kedvetlenül invitálta befelé. Ez a Vilma is már az idegeire megy az örökös vízkunyerálással: nem mintha nem volna elég, de folyton olyan nagy feneket kerít az ilyen semmiségeknek is, hogy az már nemcsak neveléses, hanem bosszantó. És ami még bosszantóbb — sohasem jut eszébe vissza is adni azt a kancsó vizet — neveléses, nem a víz miatt, hanem azért, hogy amit kölcsön kért, adja vissza.

— Épp az előbb láttam Klárát az udvaron. — Vilma otthonosan odalépett a villanytűzhely mellett álló kannához, és lehajolt, hogy megtöltse a kancsót.

— Igen — felelt szórakozottan Jánosiné, s közben arra gondolt: illene az öregasszony kezéből kivenni a kancsót.

— Szegény gyerek, olyan sápadt, mint a fal. — Vilma ügyetlenül kiloccsantotta a vizet, Jánosiné pedig arra gondolt, mire kell a pénz Józsinak; ezen a héten már harmadszor kért pénzt: először beiratkozásra, azután füzetekre, most meg körzőre. Az a bítang Tátrai fiú, biztos az tervezett ki vele valamit. Lehet, hogy a kölyök már nőzik is. Nőzik? Lehet! Ma este vacsora után, ha a gyerekek aludni mennek, beszél majd Lajossal.

— Persze, mikor szegénykém egész nap tanul a négy fal között. — Vilma beszélgetni szeretett volna, és várta, hogy Jánosiné leülteti.

— Tanulni kell, amíg az ember fiatal. — Jánosiné nem hajlandóságot sem mutatott arra, hogy marasztalja.

— Volt ma a piacon? — Vilma letette a kancsót az asztalra.

— Nem voltam.

— Képzelve, megfogtak egy zsebtolvajt.

— Tényleg?!

— Persze. Ott állt mellettem, alig két méterre. Egészen jól öltözött fiatalember volt, nyakkendő volt rajta. Még álmában sem merne az ember rá gyanakodni. Egy pénztárcát találtak nála. A rendőr bekísérte. Azt hiszem, már láttam valahol azt a fiatalembert.

— Én most megyek bevásárolni. —
Jánosiné megmozdult.

— Hát akkor köszönöm szépen a vizet, délután visszaadom. — Az ajtónál még megfordult, mondani akart valamit, de hallgatott.

Megöntözte a virágokat, azután sámlit tett a kalitka alá, kicserélte a kanári fürdővizét, bedugta a rácson a sárgarépát, melléje a megnedvesített kockacukrot.

— Így ni, egyél kis bogaram.

— Na, mi az, mi van veled? Miért vagy szomorú? Nem kell? Nincs étvágyad? Ejnye, ejnye, rossz kis madár. Szeretnéd, ha folyton ajnároználak, mi? Egyél, no.

A kanári szomorúan gubbasztott a kalitkában.

— Majd eszel, ha éhes leszel, én nem könyörgök.

Kávét készített magának, apró kortyokban iszogatta, és vajaskenyeret evett mellé.

Hol látta ő azelőtt azt a fiatalembert, a piaci zsebtolvajt? Valahol pedig látta egyszer, rémlik, mintha emlékezne arra a jellegzetesen görbe orrára. És az a szemölcs a halántéka alatt, az a kissé vöröses árnyalatú haja: meg merne esküdni, hogy látta valahol. De hol?

A vaj is elfogyott. Venni kellene. Majd holnap reggel, ha a piacra megy, vesz a tejszarnokban. Ott olcsóbb.

Ma délután elmegy sétálni egyet a városba: ma délután többé nem jön a kis Rózi órára; lemondta az órákat, pedig egészen belejöttek. Persze, most mindenki idegen nyelveket tanul, a földrajz senkinek sem kell, pedig mennyi butaságot olvashat az ember az újságban: sokan még azt sem tudják, mi Kanada fővárosa. Pedig ez fontos; micsoda szegény, ha az embert társaságban megkérdezik, melyik államhoz tartozik az Orinoco folyó, vagy melyik a legmélyebb tó a világon, és nem tud felelni.

Mit főzön ma ebédre?

Az étrend szerint — amit az újságból vágott ki, minden szombaton kivágja, de még egyszer sem történt meg, hogy ahhoz tartotta volna magát — paradicsomleves és piláf van soron — nem, ő inkább krumplilevest főz és palacsintát süt. Ugyis már rég nem evett palacsintát.

Milyen nap van ma? Szerda, október tizenhetedike. Hm. Mit kellett volna ma csinálni?

A tagsági díjat elintézte, a fatelepen volt: holnap hozzák a szenet; szappant is vett... levélpapírt! Ez az! Levélpapírt kell venni, mert kifogyott; írnia kell Svájcba, ott van az egyik tanítványa, ott dolgozik egy nagy gyárban, mint mérnök; a nyáron itt nyaralt, találkoztak az utcán, a felesége is vele volt. Nagyon kedvesek voltak, behívták egy cukrászdába, elbeszélgettek és megadták a címüket.

No, azért nem ír addig, míg azok nem jelentkeznek, de a levélpapírt meg kell venni.

Majd délután, ha sétálni megy.

Most már jól kiszellőződött a szoba, beveti az ágyat, felsöpör, azután nekiáll krumplit hámozni.

Új személtapátot kell venni, ez kilyukadt, meg letört a nyele.

Megágyazott, letakarta az arany hímzésű rojtos ágytakaróval, majd felsöpört, és kivitte a szemetet.

Leült a sámlira krumplit hámozni.

— Mi az, Hanzi? Te még mindig nem eszel? Mi van veled? Beteg vagy?

A kopott kanári szárnya alá dugott fejjel mozdulatlanul állt a kalitkában, a piszkos náddarabon.

„Szegény kis madár, biztos megfázott itt a konyhában, a huzatban. Éj-jelre beviszem a szobába.”

„Elég is lesz” — letette a csorba kést az asztalra. Négy szem vékonyan hámozott krumpli feküdt a vízzel félig telt lábasban. Megmosta, azután feltette a resóra és lefődte. A krumplihajat kivitte a teraszra, a szemetesládába, kezét mosott, megtörölte nedves kezét, és bekapcsolta a resót.

Bement az éléskamrába, kihozta a lisztet, letette az asztalra, majd újból visszament, és két tojással tért vissza. Az egyiket a krumplilevesbe teszi majd, a másikat a palacsintásztába.

A kanári szomorúan csipogott egy kicsit.

— Na, mi az, Hanzikám? Fáj valami? Holnap elviszlek a doktor bácsihoz.

Odavitte a sámlit a kalitka alá, felállt rá, és a rácson keresztül benézett a kanárirra: bágyadtan, kókadt fejjel álldogált az üvegfürdő szélén. Arcát a rácshoz szorította, és gügyögött neki egy kicsit:

A csapból csöpögni kezdett a víz; Vilma kissé összerezett, majd lelépett a sámliról és elzárta a csapot.

„Na, végre.”

Bekeverte a palacsintásztát, meg rakta a tűzhelyet fával és begyújtott; közben arra gondolt, honnan ismeri a

délelőtti zsebtolvaj arcát: valahol, valahol látta, valamikor régen, nagyon régen, lehet már annak tíz, tizenöt éve is, lehet, még több; emlékszik arra a szemölcsre a halántéka alatt és vörösesbarna hajára; csak nem tudja, hol látta.

Szegény fiú. Biztos jobb családból származik: látszott a ruháján, hogy tiszta gyerek, ápolja magát, a nyakendője is finom, diszkrét volt, nem az az ordító izléstelenség, amilyent a kirakatokban lehet látni.

Mi vehette arra, hogy lopjon? Pénzre volt szüksége? Valószínűleg. De akkor hogyan tudott ilyen szépen öltözködni?

Buta gondolat: és a jólöltözöttség mindjárt azt kell jelentenie, hogy az illető tele van pénzzel?

Lehet, hogy munkanélküli, nem talált munkát már hefek óta, és az éhség rákényszerítette: azért mégis található volt módot rá, hogy javítson helyzetén, nem kellett volna mindjárt az utolsó eszközhöz folyamodnia.

Mikor még gyerek volt, egyszer apja késő éjjel megrakott zsákkal lépett be a konyhába; akkor még a külvárosban laktak; krumplics volt a zsákban, és akkor ő megkérdezte: honnan a krumplics, mert nagylány volt ő már akkor, tudta, nincs pénz a háznál; anya akkor félrenézett, és azt mondta: „Apuka szerezte”. Szerezte, szerezte, de hogyan, amikor nem volt pénze? Biztos lopta!” Apa akkor magához vonta, állát tenyerébe vette, szeme közé nézett és úgy mondta: „Kislányom, mikor az ember csak azért lop, mert éhes, és mert éhes a családja, akkor a lopás nem bűn. Akkor a lopás nem is lopás!”

Sütni kezdte a palacsintát.

Lent az utcán nagy nyüzsgés támadt: a diákokat vezették orvosi vizsgálatra; Vilmos letette a palacsintasütőt, és kiment a teraszra.

Alatta vonult el a diáksereg: pelyhedző bajuszú, mutáló hangú kamaszok és formás lányok klott kötényben: az a kis szöszke tömzsi ott elől, balról a negyedik, éppen úgy néz ki, mint Icus, még a kezét is oly önfeledten, széles mozdulatokkal lóbálja. A sor mögött fiatal tanárnő haladt komolyan, csendesesen, kezében táskáját vitte.

Visszament, és sütötte tovább a palacsintát.

Megebédelt, elmosta a piszkos edényt, felsöpört, azután bement a szobába.

Felvette a pongyoláját, felkötötte a haját, és leült az ágyra.

Aludni kellene — minden délután kettőtől négyig alszik, utána olvas egy kicsit, tesz-vesz, azután sétálni megy.

Lefeküdt, behunyta a szemét.

Öt percig feküdt, azután felült az ágyon: nem, ma nem tud elaludni, úgy látszik azért, mert későn kelt.

Felvette az éjjeliszekrényről a könyvet, kinyitotta a jelzésnél, de még mielőtt belekezdett volna az olvasásba, tudta, ma még olvasni sincs kedve. Az a délelőtti zsebmetsző valahogy nem megy ki a fejéből: hiába, az ember öregszik, és ilyenkor minden apró dolog, esemény izgatja, nyomot hagy a lelkében. Az bosszantja a legjobban, hogy nem tud rájönni, honnan tetszik ilyen ismerősnek az a fiatalember.

Felkelt az ágyról, a szekrényhez lépett, kinyitotta: a tiszta ágynemű, törülközők, kombinék, példás rendben feküdtek a polcokon. Enyhe levendulaillat áradt a nyitott szekrényből.

Felemelte az egyik párnahuzat-köteget, és a papír alól kivette a pénzt; megszámlolta: pontosan annyi, amennyinek lennie kell.

Visszacsúsztatta a pénzt, és lesimította a párnahuzatokat.

Kiment a konyhába, bekapcsolta a resót, és rátett egy fél bögre vizet: ha már nem tud aludni, legalább iszik egy feketét.

Szürkületkor, amikor sétálni indult, már sokan voltak az utcán: jóleső érzéssel vegyült el a tömegbe, és élvezte azt, hogy megfigyeli az embereket anélkül, hogy azok ezt tudták. Három utcán keresztül követett egy fiatal szerelmespárt: sűrűn meg-megálltak a kirakatok előtt; a fiú egyszer bement egy trafikba, ő egészen a trafik ajtajában várakozó lány mellé lépett és megnézte: szép lány — állapította meg magában. Mikor a fiú kilépett a trafikból, átkarolta a lányt és a park felé indultak, otthagyták őket.

A papírkereskedésben sokáig válogatott a különböző színű és nagyságú levélborítékok között, végül kiválasztott húsz darab, a megszokottnál kisebb méretű, lila borítékot, recés papírral. Fizetett és kilépett az utcára.

Jó lenne valamilyen tiszteletdíjas munkát vállalni: jól jönne a pénz, esetleg jövőre elmehetne a tengerre egy-két hétre, vagy a télen a hegyek közé; pláne, ha igaz ez a nyugdíj-revizió és neadjisten, megcsökkennek a nyugdíját, akkor valóban szükség len-

ne a tiszteletdíjra: mi az, naponta két-három óra munka, bőven maradna ideje mindenre. Meg kellene próbálnia.

— Jó estét, tanárnó! — magas, szőke, esőköpenyes férfi köszöntött rá oldalról.

— Szervusz, szervusz, fiam. Na, hogy vagy? Merre mégy? Sietsz, ugye?

— Nem, csak úgy sétálok.

— Persze, persze. Egy kis séta a jó friss levegőn nem árt. És mondd csak, mit csinálsz, fiam? Dolgozol?

— Egyetemre járok, tanárnó kérem.

— Mire iratkoztál?

— Germán nyelvcsoportha.

— Hát persze. És hogy haladsz?

— Még két vizsgám van a diplomáig.

— Persze, persze. Na látod, mondtam én neked. És apád?

— Köszönöm, megvan jól.

— Mondd, fiam, nem tudsz egy diákot, aki órákat szeretne venni?

— Földrajzból? — A fiú kicsit mosolygott, majd elkomolyodott: — Hát az nehéz dolog.

— Tudom, hogy nehéz, legtöbben idegen nyelvet tanulnak, okos vagy, hogy ezt választottad, de azért a földrajz is fontos. Tudod mit, kérdezek tőled valamit, fogadjunk, nem tudsz válaszolni.

— Hát... — a fiúnak nevetséges volt egy kicsit, mosolygott kevéssé, de azután olyan arcot vágott, mint akit roppant érdekel a kérdés.

— Mi Mongólia fővárosa?

— Nem tudom — vágta rá egyből.

— Ulan Bator. Na látod!

— Hát igen.

— Tudod, fiam, kicsi a nyugdíjam; meg lehet belőle élni, nem mondom, de mégis jól jönne egy-két diák. Kérlek, ha tudsz valakit, küld el a címemre. Tudod hol lakom?

— Nem, nem emlékszem.

— Itt, a főutcától második sarok balra, harminckettes szám, második emelet. Kérlek, megteszed?

— Hogyne, hogyan, szívesen.

— Hát akkor szervusz.

Tovább sétált és törte a fejét, hogy hívják a szőke, esőköpenyes fiút, akivel az imént beszélt, és aki nem tudja, mi Mongólia fővárosa. Pedig jó tanuló volt, arra emlékszik, de hát ilyenek az emberek, csak azt tartják fejben, amiből később hasznuk származik.

— Jó estét, Jánosiné. Sétálnak, sétálnak?

— Jó estét. Egy kicsit. — Jánosi szokásos udvariassággal, közönyösen válaszolt.

— Jaj, Jánosiné kérem, bocsásson meg, olyan kellemetlen, de megint elfelejtettem visszaadni a vizet. Olyan feledékeny vagyok az utóbbi időben, reggel Hanzit is majdnem elfelejtettem megetetni, meg a begóniám is elszáradt, tudja, az a szép begónia, amit a nyugdíjaztatásomkor a kollégáimtól kaptam.

— Ugyan, ilyen csekélység miatt ne tessék izgatni magát.

— Tudja, Jánosi úr, a feleségének már meséltem: délelőtt voltam a piacon, és előttem fogtak el egy zsebtojást. Meg mernék esküdni rá, hogy ismerem, sőt biztos vagyok benne, de nem jut eszembe, honnan. Hát nem nevetséges?

— Megtörténik az ilyesmi az emberrel. Ne tessék rá gondolni, akkor majd egyszer hirtelen észbe jut. Lehet, hogy tanította valamikor...

— Tanítottam? Lehet, lehetséges... Látja, erre nem is gondoltam... Érdekes, most már majdnem biztos vagyok, hogy a tanítványom volt. De mi-kor?

Elgondolkozva állt a járda közepén, a Jánosi család pedig előtte topogott tétlenül: Józsi a nők után forgott, Juci meg a kirakatot nézte; a házaspár jelentőségelteljes pillantást váltott.

— Jaj, bocsánat, feltartom magukat. Hazafelé tartanak?

— Nem, még el kell mennünk Krisztina nénihez.

— Persze, persze, meg kell látogatni a rokonokat is. Akkor én nem is tartóztatom magukat. Még egyszer bocsánatot kérek, hogy nem hoztam fel a vizet.

— Semmi, semmi.

— Hát akkor a vizszontlításra.

— Vizszontlításra.

— Kezít csókolom — Józsi kappanhangja egyszerre rezdült Jucika éles kis szopránjával.

Tovább sétált, és a kirakatokat nézegette: az az asztrahán galléros télikabát egészen jól fest, szép szolid a színe, jól állna. Télikabátot kellene venni, mert ez, ami van, már nagyon kopott.

A vaskereskedés előtt megállt, és sokáig keresgélt a rengeteg csavar, fúró, fogó és edény között, míg felfedezett egy személtlapátot. Bement az üzletbe, kiválasztott egyet, a pénztárcája után nyúlt, de meggondolta magát, bocsánatot kért a kereskedőtől, és kiment az üzletből.

Nem kell elhamarkodni a dolgot. Vé-
gig kell járni az összes vaskereskedést,
és csak azután venni.

Bement egy fűszerüzletbe, vett öt
deka nyerskávét, azután elsétált a ra-
gyogó kirakatsor mellett, és betért a
sarok mögötti cukrászdába.

— Jó estét, Mancikám. — Otthono-
san mozgott, leült a pulttal szemközti
zsöllyeszékre, letette retiküljét, körül-
nézett. A sarokban már ott ült, akit
keresett: egy sárga pulóveres, magas
fiú és egy hosszú hajú, szürke puló-
veres lány. Már fél éve járnak ide,
ebbe a kis sarok mögötti cukrászdába,
minden este: egy fekete mellett üldö-
gélnek egészen a záróráig, sokszor nem
is beszélnek egymással, csak fogják
egymás kezét, és nézik egymást. Olyan
édesek, és ő olyan szívesen nézi ezt a
két aranyos gyereket.

— Mi újság a nagyvilágban? —
Manci, a tulajdonosnő elébe tette a két
habos süteményt egy pohár vízzel.

— Ma délelőtt voltam a piacon, és
képzeld, előttem fogtak el egy zseh-
tolvajt.

— Ne mondja! — Manci háttal állt,
és a pultot törülte.

— Alig volt tőlem pár lépésre. Olyan
ismerősnek tűnt fel...

— És mit lopott?

— Valami pénztárcát talált nála a
rendőr.

— Szemtelen banda! Verni kellene
az ilyeneket miúgy az ökröket.

— Lehet, hogy nem is lopta, csak
ráfogták.

— Ugyan, Vilma kérem. Ismerem én
az ilyeneket. Volt már dolgom velük.
Elhallgattak.

Vilma a második süteménybe kez-
dett.

— Tudja, Mancikám, az a gyanúm,
hogy én azt a fiút tanítottam valami-
kor. Emlékszem rá, egy szemölcs volt
a bal arcán, a halántéka alatt, a haja
pedig vörösésbarna.

— Lehet. — A tulajdonosnő a kira-
kathoz lépett, és kinézett az utcára.
„Ma, úgy látszik már, nem jön senki.
Fél óra múlva bezárók.”

Vilma ivott egy kis vizet, megette a
maradék süteményt, majd zsebkeendő-
jével letörölte szája széléről a habot.

— Mondja, Mancikám, van magának
kanárija?

— Volt egyszer régen, még az uram-
tól kaptam születésnapomra. De hol
van az már!

— Tudja, Mancikám, az én Hanzim-
mal valami baj lehet. Ma nem evett
egyáltalán semmit, csak egy kis vizet

ivott. Olyan szomorúan gubbaszt sze-
génykém a kalitkában. Nem tudom, mi
lehet vele.

— Biztos megfázott. Az ilyen kis ma-
darak nagyon érzékenyek.

— Két kávé volt, kérem. Köszönöm.
Jó éjszakát! — A tulajdonosnő elkö-
szönt attól a vékony, száraz, szemüve-
ges tanártól, aki szintén törzsvendégei
közé tartozik, de olyan csendes, hogy
észre sem lehet venni, mikor jön és
mikor megy. Már több mint egy éve
jár ide, de még semmit sem tud róla,
azt sem, hogy milyen tantárgyat tanít,
dolgozik-e, vagy már nyugdíjba vonult,
nős-e, vagy agglegény? Nem is igazi
törzsvendég: egyszer három napig nem
jött, és észre sem vette. Olyan, mint
a tisztára mosott kirakatüveg: az em-
ber csak akkor veszi észre, ha bele-
ütkezik.

— Hallotta, hogy felemelik a nyug-
díjakat? — Vilma felállt, menni ké-
szült.

— Olvastam az újságban. Áh, hum-
bug az egész. Maga elhiszi?

— Miért ne? Minden drágul, a szö-
vetnek is felment az ára, nemsokára
a kenyér is drágább lesz, miért ne
emelnék a nyugdíjakat is?

— Én nem hiszek benne.

— No, megyek én is lassan. — Ki-
fizette a süteményt, elköszönt, és ki-
lépett az ajtón.

A tulajdonosnő utána szaladt.

— Vilma, várjon csak. Tudja mit?
Tegyen egy szem hipermangánt a für-
dővízbe.

— Gondolja, az jót tesz neki?

— Hát nem vagyok éppen száz szá-
zalékosan biztos, de ártani nem árt. A
hipermangán fertőtleníti. Próbálja meg!

— Jó, köszönöm, hogy szólt.

Lassan sétált az elnéptelenedett ut-
cán, még egyszer megnézte az asztra-
hánprém galléros télikabátot: „Arány-
lag nem is drága”; azután belépett a
kapun.

A lépcsőházban kétszer kialudt a vil-
lany, míg felért a második emeletre.

Az előszobában levetette kabátját;
belépett a konyhába, felgyújtotta a vil-
lanyt, és vizet ivott. Kiment a teraszra,
megnézte a száradó fehérneműt — ki-
csit még nyirkos volt ugyan, de leszedte
—, és bevitte a konyhába; a csipte-
tőket egy kis fonott kosárba rakta, és
feltette a konyhakredenc tetejére.

Megivott még egy pohár vizet, kezé-
be vette az ébresztőórát, és felnézett
a kalitkára.

Hanzi sárga kis teste csendesen fe-
küdött a parányi üvegmedence szélén:

balszárnya belelógott a vízbe, feje furcsa ívben görbült a nedves kockacukor felé.

— Hanzi, Hanzikám, mi van veled? — Letette az ébresztőórát, sámlit állított a kalitka alá és fellépett rá.

— Hanzikám, rosszul vagy? — Oda-szorította fülét a rácshoz. Nem hallott semmit.

Kisujját bedugta az üvegmedence mellett a rácson, és hozzáért a kimúlt kanári fejéhez. A sárga kis madár balszárnya most már teljesen belelógott a vízbe, apró hullámokat verve maga körül. Vilma elhomályosuló szeméből megeredt a könny.

Kinyitotta a kalitka ajtaját, kezébe vette a kis madár testét, és megcsókolta a csőrét.

A madár lába hideg volt.

Lelépett a sámliról, és leült az asztalhoz.

Végtelen, tompa fájdalom fogta el. Elpusztult Hanzi, szegény kis Hanzi, nincs többé. Szegény madár, biztosan sokat szenvedett, vergődött, amíg kimúlt. Még jó is, hogy nem volt itthon, nem bírta volna ki a szenvedését.

Holnap eltemeti itt valahol az udvarban, olyan helyre, ahol nem férhetnek hozzá a kutyák meg a macskák, mert az a dög Bobi, a házmester kutyája mindent kikapar. Szegény kis Hanzi!

Üres marad a kalitka, mert ő nem vesz másik kanárit: ez az egy volt, több nem kell, mert egyik sem lesz olyan kedves, mint Hanzi.

Szegény kis Hanzi.

Olyan egyedül volt szegénykém ebben a kalitkában; azért is volt néha oly szomorú; néha napokig nem fűtyült; lehajtotta a fejét, betakarta a szárnyával, és csak állt, állt a kis üvegmedence szélén, meg sem mozdult.

Szegény kis Hanzi.

Biztosan nagyon egyedül érezte magát.

De hisz ő akart is egyszer venni melléje még egy kanárit, de akkor Sepszó — az a Sepszó a nyugdíjas egyesületből, neki elmesélte a tervét — lebeszélte, azt mondta, ha két kanári van egymás mellett, egy helyiségben, akkor az egyik örökre néma marad.

Miért?

Azt nem mondta.

Gondolta aztán, majd vesz egy másfajta madarat, de ekkor új kalitkát is kellett volna vásárolnia; kalitkát csak a régiségkereskedésben lehet venni (az asztalosok többé már nem csinálnak ilyen kis csip-csup dolgokat, nem kifizetődő); a régiségkereskedésben pedig drága.

Bűnösnek érezte magát most, hogy az élettelen madár testét melengette a tenyerében: annyi áldozatot igazán megérdemelt volna ez a valamikor édes füttyszóval teli kis élet.

Édes kis Hanzi.

Felállt, hóna alá fogta az órát, a halott madarat jobb kezében tartva, eloltotta a villanyt, és belépett a hálószobába. A szekrény aljáról előkotort egy régi cipődobozt, vattával kibélelte, belehelyezte a madarat, levette az ágy fölött függő arcképe alól a kifakult rózsaszínű selyemszalaggal átkötött elszáradt barkaágot, és keresztbefektette a madár testén, majd a dobozt az éjjeliszekrényre tette.

Lefeküdt és eloltotta a lámpát. Magára húzta a paplant. Megborzongott: ma éjjel mintha hűvösebb volna, mint tegnap volt.

Szegény kis Hanzi.

Kint a konyhában egyenletes koppnásokkal csöpögni kezdett a csapból a víz.

